

OBSAH

Úvod dra Antonína Kříže V

KNIHA PRVNÍ. X

Předmět a povaha etiky. Blaženost. Roztřídění ctností.

- 1/ Stupnice účelů. Nejvyšší dobro. Etika je druhem nauky o obci. O posluchači nauky politické 1
- 2/ Nejvyšším dobrem je blaženost. Etika je vědou o konečném cíli člověkově. Analytická metoda etiky 4
- 3/ Různé názory o blaženosti 5
- 4/ Platonův názor. Kritika Platonovy ideje dobra. Pythagorovci. Speusippos 6
- 5/ Názor Aristotelův. Blaženost jako cíl jednání je něčím dokonalým a soběstačným 9
- 6/ Výměr blaženosti. Blaženost je v ctnostné činnosti 11
- 7/ Povaha mravních zásad. V etice nelze žádat naprosté přesnosti. Důležitost počátků (principů) 12
- 8/ Rozdělení dober na zevnější, tělesná a duševní. Účel pro člověka je ve skupině dober duševních 13
- 9/ Odůvodnění pojmu blaženosti. Názory vynikajících mužů 14
- 10/ Blaženost je v činnosti. Blaženost není darem náhody, je vlastním dílem člověkovým 16
- 11/ Nutnost života k blaženosti. Blaženost je něco stálého 17
- 12/ Blaženost je něčím dokonalým a je hodna cti 21
- 13/ Blaženost je v ctnosti. Složky duše a roztřídění ctností na rozumové a mravní 22

KNIHA DRUHÁ. X

Původ a výměr mravních ctností.

- 1/ Mravní ctnost, přirozenost a zvyk. Ctností se nabývá činností 26
- 2/ Poměr ctnosti a jednání. Ctnost zaniká nadbytkem a nedostatkem. Vztah ctnosti k pocitům libosti a nelibosti, spojených s výkony 28
- 3/ Vznik ctnosti z ctnostného jednání 31
- 4/ Podstata ctnosti. Ctnost je duševním stavem (hexis, habitus) 33
- 5/ Ctnost je štědrostí. Její podstata je v pravém středu, nadbytek a nedostatek je špatností 34

6. Určení středu u jednotlivých ctností	36
7. Výčet mravních ctností	37
8. Úvaha o protivách mravních ctností. Poměr ctnosti a špatnosti	40
9. Pravidla pro hledání středu. Naléztí střed je nesnadno	42

KNIHA TŘETÍ.

Záměrná volba. Jednotlivé mravní ctnosti a jejich protivy.

1. Dobrovolnost a donucení. V dobrovolnosti je předpoklad ctnosti. Jednání nedobrovolné. Výměr donucení	44
2. Jednání z nevědomosti. Co se koná z nevědomosti. Lítost při skutcích z nevědomosti	46
3. Výměr dobrovolnosti. Poměr dobrovolnosti k vznětlivosti	48
4. Záměrná volba neboli rozhodnutí (liberum arbitrium). Poměr záměrné volby k dobrovolnosti, žádosti, vznětlivosti, vůli a mínění. Podstata záměrné volby je v rozvaze	49
5. Rozvaha a záměrná volba. Podstata a předmět rozvahy. Rozvaha předchází záměrnou volbu. Předmětem rozvahy jsou prostředky k cíli. Výměr rozvahy	51
6. Vztah vůle k účelu. Dobro jako cíl je předmětem chtění. Ctnostný člověk je měřítkem	54
7. Svoboda v jednání. Dobrovolnost u ctností a špatností. Neznalost neomlouvá špatnosti. Dobrá přirozenost. Sebeurčení. Důležitost počátku jednání pro utváření duševních stavů	55
8. Shrnutí a závěr povšechné etiky	59
9. Jednotlivé ctnosti a špatnosti. Pojem statečnosti	59
10. Nerozvážná smělost. Zbabělost	60
11. Sebevražda. Druhy statečnosti: statečnost občanská, zkušenost v jednotlivostech, jednání ze vznětlivosti, jednání v dobré naději, statečnost z neznalosti	62
12. Další určení pojmu statečnosti. Statečnost je spojena spíše s nepříjemností	66
13. Uměřenost. Nevázanost. Uměřenost patří nerozumné složce duše, projevuje se v rozkoších tělesných. Chování nevázaného člověka. Žádosti přirozené a získané	67
14. Bezcitovost. Znaký uměřeného člověka. Neradovati se z některých smyslových pocitů není lidské	70
15. Poměr nevázanosti a zbabělosti k dobrovolnosti. Neukázněnost = nevázanost	71

KNIHA ČTVRTÁ

*Další pojednání o mravních ctnostech
a špatnostech.*

1. Štědrost. Marnotratnost, lakomství	73
2. Povaha štedrého člověka. Jak a kdy se štědlost projevuje. Štědlost se posuzuje dle smýšlení	74
3. Povaha marnotratníka a lakomce. Marnotratník je je lepší než lakomec. Způsoby lakomství	76
4. Velkorysost. Malichernost, nevkus, okázalost. Po- měr velkorysosti k štědlosti	79
5. Osvědčování velkorysého člověka. Obětavé vy- nakládání pro obecné dobro	81
6. Okázalost a malichernost, protivý velkorysosti	82
7. Velkomyslnost. Nadutost, malomyslnost. Pojem a předmět velkomyslnosti	83
8. Povaha velkomyslného člověka	85
9. Chování člověka malomyslného a nadutého	88
10. Smysl pro čest. Vztah k velkomyslnosti. Ctižádost a její nedostatek	89
11. Klidnost a její nadbytek hněvivost. Prchlost, roz- trpčenost (zatrpklost), popudlivost	90
12. Ctnosti a špatnosti v obcování s lidmi. Člověk lichotivý, nevrly, svárlivý, pochlebňík. Bezejmenný střed se podobá přátelství	92
13. Pravdivost a její protivy záludnost a chlubnost. Lež a pravdomluvnost, chování chlubného a zálud- ného člověka	93
14. Chování při společenském styku a zábavě. Pře- kročení míry v žertu: šašek, hrubec. Lidé mrzutí a příkří, obratný společňík. Způsobnost	96
15. Pojem studu. Stud není ještě ctností, je to spíše cit než stav. Vznik stydlivosti ze špatného jednání. Nestoudnost	97

KNIHA PÁTÁ.

Spravedlnost a právo.

1. Pojem spravedlnosti. Předběžné poznámky	99
2. Významy spravedlnosti. Spravedlivý člověk dbá zákonů a šetří rovnosti. Právo je zákonnost a rovnost	100
3. Spravedlnost celá (legalita)	101
4. Spravedlnost částečná (etická)	103
5. Částečná spravedlnost rozdílečí a opravná	104
6. Spravedlnost rozdílečí (distributivní). Rozděluje dle hodnoty a úměry	105

7. Spravedlnost opravná(komutativní). Je středem mezi ztrátou a ziskem. Počinání soudce při porušení práva	106
8. Odveta. Dobrovolné výměny. Peníze. Odveta není totožná se spravedlností. Pojem a znázornění odplaty. Peníze měnou potřeby	109
9. Určení středu u spravedlnosti. Spravedlnost je střed při rozdělování	112
10. Různé druhy práva. Právo občanské (politické). Právo pána nad otroky, otce nad dětmi. Právo hospodářské. Občanské právo přirozené a zákonné. Dobrovolnost, pochybení s nevědomostí. Rozdíl mezi křivdou a bezprávím. Rozdíl mezi člověkem spravedlivým a nespravedlivým	113
11. Pojmy »křivdu snášeti« a »křivdu činiti«. Dobrovolně křivdu snášeti je nemožno	118
12. Úvaha o nespravedlivém jednání	120
13. Nesnadnost spravedlivého jednání	121
14. Pojem slušnosti (epikie). Je opravou zákonného práva	122
15. Spravedlnost a nespravedlnost k sobě samému. Sebevrah křivdí obci. Horší je křivditi než křivdu snášeti	124

KNIHA ŠESTÁ.

Ctnosti rozumové.

1. Pojem správného úsudku	127
2. Podnět rozumových ctností. Poznávací a usuzovací stránka duše rozumové. Počátky jednání a pravdy. Poměr záměrné volby a rozumu	128
3. Výčet rozumových ctností. Vědění	130
4. Umění. Rozdíl mezi tvořením a jednáním	130
5. Rozumnost	131
6. Rozumění. Předmětem rozumění jsou počátky (principy)	133
7. Moudrost. Moudrost je nad nauku politickou a rozumnost. V moudrosti je určení člověka	134
8. Další vymezení rozumnosti	135
9. Rozdíl rozumnosti od vědění a rozumění. Předmětem rozumnosti jsou jednotliviny. Rozumnost není vědění a je v protikladu k rozumění	137
10. Rozvážnost. Pojem rozvahy	138
11. Chápání a uznání. Rozdíl chápání od rozumnosti	140
12. Poměr chápání, uznání a rozumnosti k rozumění	141
13. Rozumnost a moudrost, vlastní ctnosti rozumové. Význam rozumnosti a moudrosti. Dovednost. Vztah rozumových ctností k mravním. Nesprávnost Sokratova mínění o ctnosti	142

KNIHA SEDMÁ. P

Zdržlivost a nezdržlivost. Názory o rozkoši.

1. Rozvrh látky	147
2. Zdržlivost, otužilost a jejich protivy. Názory o nezdržlivosti	148
3. Některé nesnáze v otázce o zdržlivosti	149
4. Řešení otázky o zdržlivosti	151
5. Vědění a nezdržlivost. Prudká hnutí matou správný úsudek. Proč je člověk nezdržlivý	152
6. Nezdržlivost naprostá a částečná. Předměty nezdržlivosti. Zvířecká divokost	155
7. Nezdržlivost částečná. Vztah nezdržlivosti k hněvu a žádosti. Srovnání divokosti se špatností	159
8. Poměr člověka nevázaného a nezdržlivého. Způsoby nezdržlivosti. Člověk nevázaný je neschopen lítosti a je horší než člověk nezdržlivý. Změkčilost a otužilost. Rozmazlenost. Rozpustilost. Unáhlenost a slabost. Lidé prudcí a zuřiví	161
9. Rozdíl mezi člověkem nevázaným a nezdržlivým. Nezdržlivý člověk je schopen lítosti a je proti člověku nevázanému vylečitelný. Člověk výstřední	164
10. Zdržlivost a neústupnost. Neústupný člověk se podobá nezdržlivému	165
11. Zdržlivost jako střed. Nezdržlivost neslučitelná s rozumností, ale s dovedností. Léčitelné druhy nezdržlivosti	166
12. Mylné názory o rozkoši neboli slasti	169
13. Vyvrácení nesprávné domněnky o slasti. Slast je jistým dobrem	170
14. Spojení ctnostné činnosti se slastí. Spojení blaženosti se slastí. Tělesné rozkoše v míře jsou potřebny	172
15. Poměr tělesných rozkoší a duševních slastí. Důvody mylných názorů o rozkoši. Blaženost Boha	174

KNIHA OSMÁ. P

Přátelství a jeho druhy. Ústavy.

1. Cena přátelství pro život jednotlivců a obce. Příbuznost přátelství s ctností	177
2. Různé názory o podstatě přátelství. Žádá přátelství rovnosti či nerovnosti? Vzájemná přízeň v přátelství	178
3. Druhy přátelství. Pohostinost. Nestálost nedokonalých přátelství, přátelství pro užitek a rozkoš	180
4. Dokonalé přátelství	182
5. Srovnání druhů přátelství. Nedokonalá přátelství, pro vnější dobra, jsou přátelstvím jen pro podobnost. V dokonalém přátelství není osočení	183

6. Nutnost spolužití k přátelství. Kterí lidé jsou neschopni přátelství	184
7. Kdy se přátelství uzavírá snadněji. Přívětivost a družnost. Přátelství s mnoha lidmi. Přátelství k lidem, vynikajícím mocí	185
8. Slučování jednoho druhu přátelství s jiným. Přátelství při přednosti. Úvaha o rozdílu různých druhů přátelství	188
9. Nutnost rovnosti v přátelství. Důsledky, vyplývající z nerovnosti přátel	189
10. Podmínky méně dokonalého přátelství mezi nerovnými	190
11. Základ přátelství ve společenství. Srovnání přátelství s právem. Přátelství a občanské společenství	191
12. Druhy ústav a jejich zhoršené odrůdy. Správné a nesprávné ústavy. Podobnost ústavního poměru v rodině	193
13. Podobnost ústav s přátelstvím v rodině. Přátelské svazky v rodině. Přátelství k otroku	195
14. Přátelství dle druhu společenství. Přátelství příbuzenské. O přátelství a lásce v rodině	196
15. Neshody mezi přáteli v nedokonalém přátelství. Výčitky v přátelství pro užitek	199
16. Spory v přátelství, založeném na převaze. Řešení vztahu mezi nerovnými přáteli	201

KNIHA DEVÁTÁ.

Osvědčování a potřeba přátelství.

1. Udržování přátelství. Neshody v přátelství a vyrovnání	204
2. Odplata podle poměru přátel. Střetnutí povinností k více přátelům. Povinnosti k rodičům a k spoluobčanům	206
3. Podmínky zrušení přátelství. Počínání při nerovnosti přátel	208
4. Původ a měřítko přátelství. Láska k sobě je základem lásky k příteli a k bližnímu	210
5. Pojem přízně. Přízeň není ještě přátelstvím	212
6. Pojem svornosti. Svornost je přátelstvím občanským	215
7. Prokazování a přijímání dobrodiní. Poměr mezi dárce a obdarovaným	215
8. Řešení pochybnosti o přátelství. Vymezení pravé sebelásky	217
9. Blaženost a přátelství. I blažený člověk potřebuje přítel. Sebevědomí. Přítel je druhé já	220
10. Pravé přátelství nepřipouští velkého množství přátel	223

11. Potřeba přátel ve štěstí i v neštěstí. Míti přátele ve štěstí je krásnější, v neštěstí nutnější. Pravidlo, jak se chovati k příteli ve štěstí a neštěstí . . . 225
12. Ovědčování přátelství ve společném žití . . . 227

KNIHA DESÁTÁ.

Význam slasti. Vymezení blaženosti. Důležitost zákonodárství pro mravný život.

1. Význam slasti a strasti pro výchovu, život a etiku. Mravní cena citů 228
2. Eudoxovo a Platonovo mínění o rozkoši 229
3. Aristotelův názor o slasti. Rozkoš není pohybem ani děním, je celkem 234
4. Poměr slasti k činnosti. Slast zdokonaluje činnost 235
5. Druhy slastí dle druhu bytostí a jejich činností. Význam slasti pro činnost. Rozmanitost libostí u lidí. Pravá slast je v tom, v čem ji vidí člověk ctnostný 237
6. Blaženost jako pravý cíl člověka. Blaženost není ve hře. Hra není cílem života. Pravé lidské štěstí je v ctnostné činnosti 240
7. Nejvyšší blaženost je v činnosti rozjímavé (teoretické). Blaženost, válčení a život v obci. Činnost rozumu, poznání pravdy a rozjímání je pro člověka nejvyšší 242
8. Poměr blaženosti v uskutečňování mravních ctností a v činnosti rozjímavé. Uskutečňování mravních ctností je závislé na vnějších statcích. Nezávislost činnosti rozjímavé. Rozjímavá činnost se podobá činnosti Boha 245
9. K pravé blaženosti dostačí míra vnějších statků 247
10. Obec a zákony slouží mravnému životu, jenž je cílem života v obci. Úvaha nestačí k vytvoření ctností. Výchovná moc zákonů. Význam zkušenosti v zákonodárství. Úmysl pojednati o životě v obci 249
- Poznámky* 257
- Rejstřík jmenný a věcný* 291
- Obsah* 299